

School for Teachers
Училище за учители

„УМЕНИЯ ЗА УСПЕХ“ ЧРЕЗ РАЗЛИЧНИ ФОРМИ И ИЗВЪНКЛАСНИ ДЕЙНОСТИ

Мариана Бошнакова

Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън“ – София

Резюме. Съвременният динамичен живот изисква развитие на различни умения и компетентности. Младите хора трябва да бъдат мотивирани, да бъдат инициативни и да могат да реализират идеите си в конкурентна среда. Използването на специфични инициативи и програми, на проектни дейности и извънкласни форми е насочено към подкрепа на интересите и личностното развитие на младите хора. Те развиват желание за новаторство и екипност, проявяват креативност и отговорност, изграждат умения за успех, свързани с основните ключови компетенции. Това осмисля и допълва работата в учебните часове, носи много позитивни емоции и е ключов заряд към успеха на младите хора.

Keywords: contemporary; development; skills; programs; competitive environment; youth

Европейският съюз определя предприемчивостта и инициативността като една от осемте ключови компетентности за учене през целия живот, която всяка образователна система трябва да осигури в училище. „Инициативността и предприемчивостта е умението да превръщаш идеите в действия. То включва в себе си креативността, иновативността и поемането на риск, както и умението да планираш и управляваш проекти, за да постигнеш поставените цели.“

Нашата гимназия е езикова. Ето защо използваме възможностите на проектните и извънкласните дейности, на свободно избираемата подготовка за обучение по предприемачество и развиване на умения да бъдем успешни. Насочени към подкрепа на интересите и личностното развитие, тези дейности развиват желание за новаторство и екипност. Младите хора проявяват креативност и отговорност, изграждат умения за успех, свързани с основни ключови компетенции. Това осмисля и допълва работата в учебните часове, носи много позитивни емоции и е ключов заряд към успеха. Инициативите ни в тази посока обогатяват училищния живот и дават възможност на учениците ни за развитие, изяви и срещи с реалния бизнес.

„Умения за успех“ е наименованието на една от програмите, която използваме в часове по СИП или в групи по проектни дейности. Тя съдържа интересни,

обогатяващи знанията и уменията практически учебни теми по кариерно развитие и подготовка за работния живот. Учениците придобиват умения, необходими да проучат, получат и запазят дадена работа; да разработят иновативни лични стратегии за учене през целия живот; да планират кариерното си развитие.

Програмата „Учебна компания“ помага на младите хора да оценят и разберат ролята на бизнеса в нашето общество. Чрез практическия опит, който получават, като организират своя учебна фирма, учениците изучават основата на свободното пазарно стопанство, правят маркетингови проучвания, реализират дейности, свързани с реално производство на стока или услуга. През учебната 2013/2014 учебната компания на XI клас „Мини парк – ивентс“ имаше предмет на дейност организиране на събития – партита, състезания, брендиране на сувенири и др. Сред силна конкуренция на учебни фирми от страната и отлична презентация достигна до национално състезание. През 2014/2015 г. учебната фирма „Make it fun“ подготви и издаде детска книжка с авторски материали и рисунки на ученици от 2. АЕГ. На регионалното състезание на учебните компании в Благоевград получи първо място и достойно се защити на националното състезание в София. Радостно е, че работата в учебните компании мотивира някои от учениците за избор на професия в сферата на икономиката и бизнеса. Аврам Аврамов от XII^a и Стела Стойчева от XII^b клас споделят това в мотивационните си писма за кандидатстване в университети. Наши бивши ученици – Северина Темелкова и Савина Шекерова, вече работят като доброволци и сътрудници по програми.

Емилия Ангова от XII^a клас взе успешно участие в проект „Зелено предприемачество за устойчиво развитие“, реализиран през 2014 – 2015 г. Тя спечели конкурс със своята идея за зелено предприемачество – вътрешен дизайн от екоматериали. Развитие на иновативни идеи, умения за работа в екип и много емоции ѝ донесоха двата еколагера – в Родопите (Момчиловци) и в Норвегия (гр. Сандане). Емилия разработи нова идея за конкурса „Предприемачество за жени“ и спечели достойното второ място. Вече има предложения от бизнеса за финансиране и развитие на нейната идея.

„Мениджър за един ден“ е сред най-популярните инициативи. Провежда се ежегодно в над 100 държави в света. В нея се включват мениджъри от всички сфери на бизнеса и обществения живот, както и висши държавни управници. Учениците кандидатстват с автобиография, в която посочват професионалните си интереси за избора на място. Чрез тази симулативна трудова борса те тренират уменията си да се представят, а домакините правят проучване на млади и перспективни кадри за летни стажове. „Мениджър за един“ ден се очаква с интерес, а участниците споделят удовлетвореност от срещите с реалния бизнес или институция. Ежегодно се увеличава броят на желаещите да се включат в инициативата.

Световната седмица по предприемачество е инициатива, която обединява държави от всички континенти. Тя стартира през 2008 г. с цел да вдъхнови

младите хора за иновации и желание да превърнат идеите си в реалност. Организираните са местни, национални и глобални дейности по целия свят – онлайн и на живо. От 2015 г. нашето училище се включва ежегодно чрез провеждане на иновационен лагер съвместно с ученици от Финансово-стопанската гимназия.

Иновационният лагер е нов образователен подход, който развива предприемаческите нагласи на младите хора, мотивира ги да бъдат креативни, гъвкави и да поемат рискове. Представява интензивен уъркшоп за генериране на идеи, по време на който учениците, разделени на отбори, мислят върху конкретно бизнес предизвикателство (казус) и предлагат идеи за успешното му решаване. Учениците трябва да предложат решение в рамките на 5 часа, като разполагат с информация (чрез достъп до интернет), компютърни ресурси и съветите на бизнес консултанти доброволци. Работата е динамична, работи се екипно по генериране на идеи за разрешаване на казуса. През 2015 г. казусът беше за предложение за въвеждане на нов предмет в училище, който да допринесе за по-добрата подготовка на учениците за бъдещето им. Отбор „Марс“ предложи предмет „Обществото и аз“ с изучаване на здравна култура в VIII клас, работа в екип, безопасност и поемане на отговорност, комуникация в различни сфери, етикет и маниер в последния клас. Предлагат активно участие на психолози и експерти от външната среда. Отбор „Сам въкъщи“ предложи СИП „Житейски науки“ с акцент на планиране на самостоятелен живот (организация на времето, вещи, финанси, данъци и осигуровки), професионално ориентиране, семейно планиране, готварство. Предложенията на участниците са за повече практически умения и дейности, пряко необходими за самостоятелния живот. Иновационният лагер протече в динамична, но ведра и оптимистична атмосфера, с много емоции и удовлетвореност от представянето. Като бизнес консултанти присъстваха бивши възпитаници на 2. АЕГ – Тодор Саракчиев и Бистра Папазова.

Казусите за иновационния лагер са от различни области и винаги предизвикват интереса на учениците. През 2016 г. предложеният казус бе за търсене на иновативно решение за оцеляване на пчелите на планетата, а през 2017 г. за визията на града на моите мечти – проблеми, които вълнуват и мотивират младите хора за креативни решения.

Работата по проект е възможност за развитие на уменията на учениците за самоорганизация, за активно отношение към проблемите на обществото, за инициативност и полагане на усилия за промяна на света към по-добро. В този смисъл, разработването на ученически проекти като извънкласна дейност е предизвикателство за учениците. Те изпълняват активната роля, а учителят е само ръководител, фасилитатор. Проектите, свързани с целите за устойчиво развитие, предлагат разчупване на границите на класната стая, на училището, сътрудничество с други училища, работа с институции и др. В нашето училище по тази проблематика са реализирани три проекта.

„Кения – възможности и реалност“ – част от международния проект „Цели на хилядолетието за развитие“ (2010 – 2013 г.), координиран в партньорство с Румъния, Италия, Великобритания и Южна Африка. Основната цел на Проекта е повишаване на чувствителността на учениците към проблемите на страните в Африка, развитие на емпатия към съдбата им, изграждане на умения за противопоставяне на несправедливостта. Дейностите по Проекта са проучване на проблемите на Кения, провеждане на кампания за повишаване на информираността и насочване на вниманието на учениците към проблемите, свързани с целите на хилядолетието, застъпничество за политическите действия на България за изпълнението им с писма до Президентството, МВнР, МОН, установяване на връзка с училище в Перу – Reru R.C Primary School, град Кисуму (Кения) и работа по съвместен проект. След посещение на училището в Перу Проектът продължи с изпращане на колет с учебни помагала и дарителска акция за училището. С изпратените средства – 467 евро, Училищното настоятелство закупува две крави (Булга и София), като учениците и учителите се грижат за отглеждането им, а млякото се използва за храна на децата в училището.

Fairtrade – справедливост и търговия – основната цел на Проекта е провеждане на застъпнически дейности за популяризиране на целите за устойчиво развитие чрез дейността на организацията за справедлива търговия Fairtrade сред учениците и българската общественост. Fairtrade е организация, чиято цел е да помага на производителите от развиващите се страни да постигнат по-добри търговски условия, и да насърчава устойчивото развитие. Фокусира се основно върху стоки за широко потребление и продукти, които освен че биват изнасяни от развиващите се към развитите страни, също се предлагат на местните пазари, като например банани, какао, чай, ръкоделия, шоколад, цветя, захар, мед, злато, вино, памук и други. Fairtrade спомага за осигуряване на добри трудови условия за производителите, за подобряване на здравето и образованието им, за опазване на природната среда. Част от дейностите са презентирани на Проекта пред съучениците от гимназията, популяризиране чрез медиите, връзка с големи търговски вериги с предложение за обяснителни бележки към етикета на сертифицираните продукти или обособяване на самостоятелни щандове. Чрез закупуването на такива продукти ние даваме нашия малък принос в решаването на сериозни глобални проблеми. Предложената анкета в столични училища показва интерес и позитивно отношение.

Образование в действие – проектът цели чрез организиране и осъществяване на различни практически дейности, допълващи формалното образование, да развиваме качества, умения и компетентности у учениците, гражданска активност и чувствителност към проблемите на нашето съвремие, за да бъдем по-добре подготвени за предизвикателствата на новите икономически реалности. Ето защо името на проекта е „Образование в действие“ и е в тясна

връзка с цел №4 „Качествено образование“ от Глобалните цели за устойчиво развитие на ООН за периода 2015 – 2030 г. Чрез ученическа форма на самоуправление учениците реализират дейности, допълващи формалното образование, като: консултации за кандидатстване във ВУЗ в страната и чужбина, състезание „Аз обичам България“, конкурси за есе на английски език по актуални проблеми, инициативата „Гласът на 2. АЕГ“, рок концерт и др. Тероризмът и бежанската криза провокираха провеждането на симулация на сесия на Съвета за сигурност на ООН (Цел №16 „Мир и справедливост“).

Симулационният модел дава предимство на действието пред знанието. Реализира се с активното емоционално и интелектуално участие на учениците. Ролята на учителя е променена в посока подпомагане, сътрудничество, насочване. Участниците извършват дейност в условия, възможно най-близки до условията на реалната ситуация. Инициативата изостри вниманието на участниците и гостите към тежките политически проблеми на съвремението ни, разкри усилията на ООН и правителствата за предотвратяването им. Прие се резолюция и се извърши застъпническа дейност чрез изпращане на писмо до ООН в подкрепа на усилията за запазване на световния мир. Гости на инициативата бяха представители на фондации и университети, ученици от 2. АЕГ „Томас Джеферсън“.

През 2018 година вниманието на учениците се концентрира върху проблема с прекомерната употреба на хартия – като „навик“, и изискванията на нормативната уредба за голям обем документация. Целта на разработения проект *„Прекомерната употреба на хартия и обезлесяването“* за разлика от другите кампании за пестене на хартия е да се погледне на проблема като личен и като възможност за оптимизиране на консумацията на хартия. Учениците предлагат нови идеи, като въвеждането на електронен подпис в различни институции в страната, което драстично би намалило количеството употребявана хартия, оптимизиране на училищни дейности, свързани с разход на хартия, предложение към български предприемачи за производство на екохартия от бамбук и индустриален коноп, успешно прилагано в други страни (проучени са условията в България). Дейности: изготвяне на информативно табло и онлайн анкета относно употребата на хартия и отказ от хартиени фактури; кратка презентация за популяризиране сред учениците и страница във „Фейсбук“; съвместна работа с други училища (НФСГ) и участие във фестивал на хартията и кампанията „Нов живот за отпадъците“; писмо в електронен вариант до МОН и РУО – София-град, относно Наредба 8, акция за събиране на употребявана хартия, залесителни дейности и др.

Проектът достойно бе представен на национален кръг на олимпиадата по гражданско образование в Русе през април 2018 г., а през май 2018 г. зае призово място на международния екофорум „Една планета – едно бъдеще“ в гр. Ханти-Мансийск (Русия).

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. „Умения за успех“, „Джуниър Ачийвмънт България“, 2012 г.
2. „Учебна компания“, документация, „Джуниър Ачийвмънт България“, 2012 г.
3. Goba Education, Open education centre, Sofia, 2012
4. <https://moodle.org/>
5. <http://www.thiagi.com/interactive-lectures.html>
6. <https://www.youtube.com/>

„SKILLS FOR SUCCESS“ THROUGH VARIOUS FORMS AND EXTRA-CURRICULAR ACTIVITIES

Abstract. The contemporary fast-changing life requires development of various skills. Young people ought to be motivated towards participation in programs and implying their ideas in competitive environment. Carrying out activities and projects aids personal advancement of the youth. Such enterprise aims at creating a sense for innovation, teamwork, creativity and responsibility as well as strive for success, all of which are essential capabilities. This contributes to class activities, brings positive feelings and plays a key role in the success of the youth.

✉ **Ms. Mariana Boshnakova**

Head Teacher of Geography and Economics
2nd English Language High School “Thomas Jefferson”
Sofia, Bulgaria
E- mail: mariana_bo@abv.bg